

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ODŘÍZNĚTE ROHY POČTVRTÉ

Popis aktivity

Povrchy jednoduchých těles – krychle a jehlanu s kolmými hranami.

Předpokládané znalosti

Krychle, jehlan, povrch krychle, povrch jehlanu, popř. volné rovnoběžné promítání

Zadání

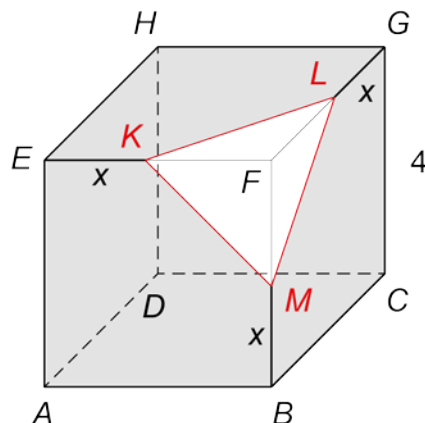
Mějme dánu krychli $ABCDEFGH$ s hranou délky $a = 4$ cm. Na hranách EF , FG a FB jsou zvoleny body K , L a M tak, že $|EK| = |GL| = |BM|$.

Krychle byla natřená barvou, a tak po odstranění jehlanu $KLMF$ byla zmenšena obarvená plocha.

- Jaká část původně obarveného povrchu krychle zůstala obarvena na nově vzniklém tělese, když $|EK| = |GL| = |BM| = x = 1$ cm? Vyjádřete zlomkem.
- Jaký povrch má jehlan $KLMF$?

Možný postup řešení, metodické poznámky

Nakresleme obrázek:

- Když označíme délku hrany krychle a , bude se povrch krychle $ABCDEFGH$ rovnat:

$$S_k = 6a^2 = 6 \cdot 4^2 = 6 \cdot 16 = 96.$$

Odstranili jsme tři shodné trojúhelníky KFL , KFM a LFM . Každý z nich je rovnoramenný pravouhlý, ramena mají délky 3 cm. Proto je obsah každého z nich:

$$S_t = \frac{1}{2} \cdot |KF| \cdot |FL| = \frac{1}{2} \cdot 3 \cdot 3 = \frac{9}{2}$$

Obsah vybarveného povrchu nově vzniklého tělesa se tedy rovná:

$$S = S_k - 3 \cdot S_t = 96 - 3 \cdot \frac{9}{2} = 96 - \frac{27}{2} = \frac{192 - 27}{2} = \frac{165}{2}$$

Zlomkem vyjádříme část jako poměr obsahů nově obarveného a původního povrchu:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

$$\frac{S}{S_k} = \frac{\frac{165}{2}}{96} = \frac{165}{2 \cdot 96} = \frac{165}{192}.$$

2. Pro výpočet povrchu jehlanu $KLMF$ ještě potřebujeme určit obsah jeho stěny KLM . Jde o rovnostranný trojúhelník se stranou délky 3 cm.

Vztah pro výpočet obsahu rovnostranného trojúhelníka se stranou a má tvar:

$$S = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4}.$$

Jeho odvození je jednoduchý planimetrický úkon, který využívá Pythagorovu větu.

Dosadíme:

$$S_{KLM} = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4} = \frac{3^2 \sqrt{3}}{4} = \frac{9\sqrt{3}}{4}.$$

Povrch jehlanu se proto rovná:

$$S_j = S_{KLM} + 3 \cdot S_{KLF} = \frac{9\sqrt{3}}{4} + 3 \cdot \frac{9}{2} = \frac{9\sqrt{3}}{4} + \frac{27}{2} = \frac{9\sqrt{3} + 54}{4}.$$

Doporučujeme obrázek promítnout dataprojektorem.

Doplňkové aktivity

Aktivita navazuje na aktivity Odřízněte rohy poprvé až potřetí. Na aktivitu pak navazují aktivity Odřízněte hrany poprvé atd. a aktivity Vybrousíme diamant poprvé atd.

Obrazový materiál | Dílo autora